

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

การงานอาชีพ

ม.๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ผศ.เพ็ญพร ประมวลสุข
นางวรรณิ วงศ์พานิชย์
นายมนตรี สมไร่ชิง
นางศิริรัตน์ ฉัตรศิรินทร
ผศ.ดร.สฤติย์พงษ์ มั่นหล้า

ผู้ตรวจ

รศ.ดร.จอมขวัญ สุวรรณรักษ์
ผศ.ดร.เบญญา มะโนชัย
นางสุชีรา เสาร์น้อย

บรรณาธิการ

นายปัญญา สังข์ภิรมย์
นายสมเกียรติ ภูระหงษ์

อักษ

www.aksorn.com

จัดพิมพ์และจำหน่ายทั่วประเทศโดย

บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจก. จำกัด

142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 0 2622 2999 (อัตโนมัติ 20 คู่สาย)

แฟกซ์: บริษัท ไทยรับเกล้า จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวนพิมพ์ ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN : 978-616-606-026-3

รหัสสินค้า ๒๑๑๗๑๑๘

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตและการอาชีพมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานการงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เป็นสาระเกี่ยวกับกระบวนการทำงานในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ในสภาพเศรษฐกิจที่พอเพียง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เน้นการปฏิบัติจริง จนเกิดความมั่นใจและภูมิใจในผลสำเร็จของงาน เพื่อให้ค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่โลกอาชีพประกอบด้วย

- ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
- คำถาม Big Question เป็นคำถามสำคัญครอบคลุมการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้
- เนื้อหาตรงตามหลักสูตร ให้องค์ความรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติ ขั้นตอนการทำงาน เพื่อการนำไปใช้ในการดำรงชีวิต
- กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีใบงานหลากหลายรูปแบบ เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้พัฒนาการเรียนรู้จนเต็มศักยภาพตามความถนัด ความสนใจ และเกิดสมรรถนะสำคัญ

ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาทุกแห่ง ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ มีทักษะ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนบรรลุตัวชี้วัดตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดไว้ทุกประการ

คณะผู้เรียบเรียง

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

เรียนรู้กระบวนการทำงาน

๒-๑๑

๑. ทักษะกระบวนการทำงาน ๓
๒. กระบวนการกลุ่มในการทำงาน ๔
๓. การแก้ปัญหาในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ๘
๔. การเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงานด้วยความเสียสละ ๑๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

การดูแลรักษากัน

๑๒-๔๙

๑. บ้านและความเป็นอยู่ในบ้าน ๑๓
๒. การวางแผนในการดูแลรักษากัน ๑๔
๓. อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงานบ้าน ๑๕
๔. การดูแลรักษาความสะอาดบ้าน ๒๔
๕. การดูแลรักษาห้องต่าง ๆ ๒๗
๖. การดูแลรักษาเครื่องเรือน ๒๘
๗. ความปลอดภัยในการทำงานบ้าน ๓๐
๘. การจัดและตกแต่งห้อง ๓๒
๙. การจัดสวนในภาชนะเพื่อตกแต่งห้องต่าง ๆ ในบ้าน ๓๘

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

อาหารกับการดำรงชีวิต

๕๐-๗๔

๑. อาหารและโภชนาการที่ดีต่อสุขภาพ ๕๑
๒. การเลือกซื้ออาหาร ๕๓
๓. อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาหาร ๕๗
๔. การเตรียมวัตถุดิบ ๖๕
๕. การประกอบอาหาร ๖๖
๖. การจัดและตกแต่งอาหาร ๗๐
๗. การบริการอาหาร ๗๑
๘. การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ๗๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งจากวัสดุในท้องถิ่น

๘๐-๑๐๕

๑. การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งจากวัสดุในท้องถิ่น ๘๑
๒. วัสดุในท้องถิ่นที่นำมาใช้ในงานประดิษฐ์ ๘๒
๓. อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำงานประดิษฐ์ ๘๔
๔. การออกแบบงานประดิษฐ์ ๘๑
๕. งานประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น ๘๓
๖. ตัวอย่างการประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งจากวัสดุในท้องถิ่น ๘๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

โลกของอาชีพ

๑๐๖-๑๒๔

๑. การประกอบอาชีพ ๑๐๗
๒. แนวทางในการเลือกอาชีพ ๑๑๐
๓. กระบวนการตัดสินใจในการเลือกอาชีพ ๑๑๓
๔. เจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพสุจริต ๑๑๕
๕. การสร้างอาชีพ ๑๑๙

เรียนรู้กระบวนการทำงาน

แนวคิดหลัก

การปฏิบัติงานตามกระบวนการทำงานจะทำให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ ช่วยลดความผิดพลาดในการทำงาน ประหยัดเวลาในการทำงาน ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงสามารถตรวจสอบและพัฒนางานให้ดีขึ้นได้ โดยทั่วไปแล้วการทำงานตามกระบวนการเป็นการทำงานตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ มีการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และมีความเสียสละในการทำงานกลุ่ม

หากได้รับมอบหมายให้
สร้างชิ้นงาน
เพื่อไว้ใช้อำนวยความสะดวก
ที่บ้าน จะมี**กระบวนการ**
ทำงานอย่างไร

๑ ทักษะกระบวนการทำงาน

ทักษะกระบวนการทำงานเป็นพื้นฐานวิธีการที่นำไปใช้ในการทำงานต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอน เมื่อปฏิบัติแล้วจะได้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ และหากหมั่นฝึกฝนอยู่เสมอจะเกิดความชำนาญและทำงานอย่างมีระบบ โดยยกตัวอย่างการใช้ทักษะกระบวนการทำงานจากสถานการณ์ “ต้องการทำชิ้นงานประดิษฐ์เพื่อเป็นของขวัญให้เพื่อนเนื่องในวันคล้ายวันเกิด โดยใช้วัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่และชิ้นงานแปลกใหม่ไม่เหมือนใคร” โดยมีกระบวนการทำงานตามลำดับ ดังนี้

๑. วิเคราะห์งาน

เป็นการพิจารณาว่าจะประดิษฐ์ชิ้นงานใด จากวัสดุใดให้มีความแปลกใหม่ มีวัสดุเหลือใช้หรือไม่ จะหาได้จากแหล่งใด ใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ชนิดใด และมีค่าใช้จ่ายเท่าไร

๒. วางแผนการทำงาน

กำหนดเป้าหมายของชิ้นงานประดิษฐ์และวางแผนการทำงานให้ชัดเจน เช่น เป็นของใช้ให้เพื่อน ศึกษาวิธีการประดิษฐ์ชิ้นงาน เตรียมวัสดุเหลือใช้ อุปกรณ์ เครื่องมือ ร่างแบบชิ้นงานคร่าว ๆ และกำหนดระยะเวลาประดิษฐ์ชิ้นงาน

๓. ปฏิบัติงานตามขั้นตอน

ปฏิบัติงานตามแผนการทำงานที่ได้วางไว้ด้วยความมุ่งมั่น มีความอดทนและทำงานจนประสบผลสำเร็จ โดยเริ่มจากดูแบบร่างของชิ้นงานที่ออกแบบไว้ จากนั้นประดิษฐ์ชิ้นงานตามขั้นตอนที่ได้ศึกษามา เพื่อให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและไม่เสียเวลาหากจำเป็นต้องแก้ไขงานภายหลัง

๔. ประเมินผลงาน

ตรวจสอบการทำงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ โดยประเมินคุณภาพชิ้นงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทำงาน วิธีแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

ตัวชี้วัด

- วิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานตามกระบวนการทำงาน (มฐ. ง ๑.๑ ม.๑/๑)
- ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานด้วยความเสียสละ (มฐ. ง ๑.๑ ม.๑/๒)
- ตัดสินใจแก้ปัญหาการทำงานอย่างมีเหตุผล (มฐ. ง ๑.๑ ม.๑/๓)

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- ขั้นตอนการทำงาน เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานตามทักษะกระบวนการทำงาน โดยทำตามลำดับขั้นตอนที่วางแผนไว้
- กระบวนการกลุ่ม เป็นวิธีการทำงานตามขั้นตอน คือ การเลือกหัวหน้ากลุ่ม กำหนดเป้าหมาย วางแผน แบ่งงานตามความสามารถ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ประเมินผล และปรับปรุงงาน
- ความเสียสละเป็นลักษณะนิสัยในการทำงาน
- การแก้ปัญหาในการทำงาน เพื่อให้เกิดความคิดหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ

สาระการเรียนรู้

- ทักษะกระบวนการทำงาน
- กระบวนการกลุ่มในการทำงาน
- การแก้ปัญหาในการทำงานอย่างมีเหตุผล
- การเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงานด้วยความเสียสละ

๒ กระบวนการกลุ่มในการทำงาน

การทำงานบางอย่างไม่สามารถที่จะทำเพียงลำพังได้ ต้องอาศัยการทำงานร่วมกับผู้อื่น เนื่องจากงานบางอย่างมีลักษณะซับซ้อน จึงต้องร่วมมือกันเพื่อให้งานสำเร็จได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด โดยการทำงานร่วมกันจะต้องมีการสื่อสารที่ดี มีปฏิสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งจะส่งผลให้งานสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

๒.๑ ความหมายและความสำคัญของกระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่ม (Group process) เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป โดยมีการแบ่งภาระหน้าที่การทำงานตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อร่วมกันคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ ดังแผนภาพที่ ๑.๑

▲ แผนภาพที่ ๑.๑ การทำงานเป็นทีม (Team Work)

๒.๒ แนวทางการทำงานด้วยกระบวนการกลุ่ม

การทำงานด้วยกระบวนการกลุ่มในกลุ่มวิชาการงานอาชีพ จะมุ่งเน้นทักษะกระบวนการคิด ทักษะการจัดการ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการแสวงหาความรู้ โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในการสร้าง ไม่ว่าจะเป็นการผลิตชิ้นงาน หรือการซ่อมแซมปรับปรุงแก้ไขชิ้นงาน มีแนวทางในการปฏิบัติงาน เช่น

๑) **สร้างสัมพันธภาพภายในกลุ่ม** โดยสมาชิกในกลุ่มจะต้องช่วยกันสร้างสัมพันธภาพให้เกิดขึ้นภายในกลุ่ม สมาชิกทุกคนต้องมีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีเป้าหมายเดียวกันที่จะทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ทำงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสมาชิกในกลุ่มควรยึดหลักการ ดังนี้

๑. เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายให้ถูกต้องและเหมาะสมกับบทบาทและสถานการณ์นั้น ๆ โดยผู้นำควรรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ส่วนผู้ตามควรปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด

๒. เป็นผู้ประสานงานที่ดี โดยติดต่อประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม ควรสื่อสารกันให้ชัดเจนและตรงประเด็นตามที่ต้องการ

๓. เป็นผู้ประนีประนอม โดยพูดจาด้วยความสุภาพ นุ่มนวล ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าวต่อกัน หากสมาชิกในกลุ่มเกิดปัญหาหรือความขัดแย้งระหว่างการทำงาน ควรแก้ปัญหาด้วยการใช้เหตุผล

๔. เป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยให้สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการทำงานหรือทำกิจกรรมอย่างเต็มที่

๕. เป็นผู้สังเกตและให้คำติชม โดยสมาชิกในกลุ่มต้องช่วยกันสังเกตกระบวนการทำงานของกลุ่ม หากเกิดปัญหาขึ้นระหว่างการทำงานจะได้รับช่วยกันแก้ไข และควรประเมินผลการทำงาน เพื่อจะได้ทราบว่าสิ่งที่จะต้องปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

๖. เป็นผู้สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี โดยสมาชิกในกลุ่มต้องสร้างอารมณ์ที่ดีในการทำงาน มีความสนุกกับงานที่ทำ และสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน เช่น พูดคุยเรื่องที่น่าสนใจ เรื่องขำขัน เพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย

▲ ภาพที่ ๑.๑ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่ม ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ จะทำให้มีความสุขกับการทำงาน

๒) มอบหมายภาระงานให้ตรงกับความสามารถ โดยให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ได้ใช้ความรู้ ความสามารถ หรือใช้ทักษะกระบวนการทำงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มควรมีความสามารถ ดังนี้

๑. เป็นผู้ริเริ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มจะต้องเป็นผู้เสนอแนวความคิด วิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานอยู่เสมอ เพื่อให้งานออกมาไม่ซ้ำแบบใครและเป็นที่น่าสนใจ

๒. เป็นผู้ให้ข้อมูล โดยจะต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานอย่าง หลากหลาย และให้ข้อมูล หรือข้อสรุปที่ถูกต้อง เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

๓. เป็นผู้แสวงหาข้อมูล โดยต้องฝึกเป็นผู้ซักถามข้อสงสัย แล้วหาข้อมูลจากแหล่ง ที่เชื่อถือได้มายืนยันความถูกต้องระหว่างการทำงาน หรือเมื่อต้องการแก้ปัญหา

๔. เป็นผู้ชี้แจง โดยต้องให้รายละเอียดต่าง ๆ ของการทำงานและเชื่อมโยงความคิดเห็น ของสมาชิกภายในกลุ่มให้เข้ากันได้เป็นอย่างดี

๕. เป็นผู้ประเมิน โดยประเมินการทำงานของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการดำเนินงาน การปฏิบัติงาน หรือชิ้นงาน ซึ่งควรประเมินระหว่างปฏิบัติงานและหลังปฏิบัติงาน เพื่อจะได้ทราบ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการทำงานครั้งต่อไปได้อย่างถูกต้อง

๒.๓ ขั้นตอนการทำงานด้วยกระบวนการกลุ่ม

การทำงานกลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ช่วยกันทำงาน ร่วมกันตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการทำงานและศักยภาพการทำงานของกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอน การทำงาน ดังแผนภาพที่ ๑.๒

ตัวอย่าง	
๑. เลือกหัวหน้ากลุ่ม เป็นการเลือกบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี ชอบเรียนรู้อยู่เสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำ รู้จักการประนีประนอม มีความเป็นกลาง และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	การทำงานกลุ่มในการแปรรูปอาหาร คนที่ ๑ พุดตรงไปตรงมา ชอบอยู่คนเดียว คนที่ ๒ ชอบฟังมากกว่าพูด ไม่คล่องแคล่ว คนที่ ๓ มีเหตุผล รับฟังคนอื่น กล้าแสดงออก คนที่ ๔ ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทำตามเพื่อน ผู้ที่เหมาะสมกับการเป็นหัวหน้ากลุ่ม คือ คนที่ ๓
๒. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการทำงาน ควรกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนและแจ้งให้สมาชิกในกลุ่มทราบ เพื่อจะได้ปฏิบัติงานไปในแนวทางเดียวกัน จะทำให้งานมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายตามที่ตั้งไว้	สมาชิกในกลุ่มร่วมกันกำหนดเป้าหมายการทำงาน เช่น เลือกวัตถุดิบชนิดใดมาแปรรูปอาหาร ใช้อุปกรณ์ใด มีค่าใช้จ่ายเท่าไร ใช้ระยะเวลาเท่าใด บรรจุภัณฑ์มีลักษณะใด นำผลิตภัณฑ์ไปจัดจำหน่ายที่ใด
๓. วางแผนการทำงาน ควรกำหนดหน้าที่ในการทำงาน แบ่งภาระงานให้เหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของสมาชิกภายในกลุ่มให้ชัดเจน ร่วมกันคิดและตัดสินใจก่อนลงมือปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ	หัวหน้ากลุ่มแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มตามความถนัดและความสามารถของแต่ละคน ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ โดยร่วมกันอภิปรายสรุปขั้นตอนการทำงาน และกำหนดเวลาให้ชัดเจน
๔. ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อสมาชิกภายในกลุ่มรับรู้ภาระงานของตนเองแล้ว จะต้องปฏิบัติงานตามแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นระบบตามระยะเวลาที่กำหนดด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และแม่นยำ	สมาชิกในกลุ่มรับผิดชอบงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ เช่น หัวหน้ากลุ่มคอยแนะนำช่วยเหลือสมาชิกและตรวจสอบการทำงาน สมาชิกคนที่ ๑ ทำการแปรรูปอาหาร สมาชิกคนที่ ๒ เตรียมวัตถุดิบ สมาชิกคนที่ ๓ สร้างบรรจุภัณฑ์
๕. ประเมินผลและปรับปรุงการทำงาน ประเมินภาพรวมการทำงานของกลุ่มและผลงานที่สำเร็จและทำให้ทราบว่ายังมีข้อบกพร่องใด เพื่อนำไปแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้น หรืออาจต่อยอดความคิดใหม่ในการทำงานครั้งต่อไป	หัวหน้ากลุ่มและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันประเมินผลการทำงานว่ามีอุปสรรคหรือข้อบกพร่องใดเกิดขึ้น เช่น สมาชิกคนที่ ๒ เสนอว่า การซื้อวัตถุดิบบางชนิดสั่งซื้อทางออนไลน์ได้ ทำให้ได้ราคาถูกและไม่เสียเวลาไปซื้อ สมาชิกคนที่ ๓ ออกแบบบรรจุภัณฑ์ได้สวยงาม สามารถนำไปต่อยอดเพื่อจำหน่ายได้

๓ การแก้ปัญหาในการทำงานอย่างมีเหตุผล

ในการทำงานย่อมเกิดปัญหาขึ้นได้ตลอดเวลา บางปัญหาเกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน ต้องอาศัยไหวพริบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ส่วนบางปัญหาเป็นปัญหาสะสมที่เกิดขึ้นในระยะยาว

▲ ภาพที่ ๑.๒ การร่วมกันวางแผน ต้องมีการปรึกษาหารือกันภายในกลุ่ม จะช่วยลดปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

ควรเริ่มต้นแก้ปัญหาด้วยการมีสติ ช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไข สร้างทางเลือกในการแก้ปัญหา มีการวางแผนที่ดี ควบคุมอารมณ์ตนเองได้ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

๓.๑ ความสำคัญของการตัดสินใจแก้ปัญหา

การตัดสินใจแก้ปัญหา เป็นการตัดสินใจแก้ปัญหาภายใต้การวิเคราะห์ การพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งการแก้ปัญหาเป็นการประยุกต์ใช้กฎหรือหลักการอธิบายการแก้ปัญหา เพื่อให้ได้ความจริงหรือปรากฏการณ์ใหม่ ๆ

การตัดสินใจแก้ปัญหาคือสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการทำงาน ทั้งขั้นตอนการสร้างชิ้นงาน และการซ่อมแซมปรับปรุงแก้ไขชิ้นงาน เพราะเป็นการช่วยลดความเสี่ยงในการตัดสินใจที่ผิดพลาด และจะช่วยให้การตัดสินใจนั้นมีประสิทธิภาพ สามารถทำให้งานสำเร็จ

- ประโยชน์ของการแก้ปัญหาในการทำงานอย่างมีเหตุผล เช่น
- ๑. ช่วยในการตัดสินใจเลือกได้อย่างถูกต้องมีความสมเหตุสมผล ทำให้ลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดในการทำงาน
 - ๒. ช่วยลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองหรือสมาชิกภายในกลุ่ม
 - ๓. ช่วยให้สามารถตัดสินใจในการทำงานได้ทันเวลา
 - ๔. ช่วยพัฒนาระบบกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้ดียิ่งขึ้น
 - ๕. ช่วยให้ค้นพบทางเลือกที่หลากหลายสำหรับปัญหา
 - ๖. ช่วยประหยัดและลดการสูญเสียทรัพยากรในการทำงาน เพราะมีการจัดสรรการใช้ทรัพยากรเป็นอย่างดี

๓.๒ กระบวนการแก้ปัญหา

ปัญหาการทำงานอาจเกิดขึ้นได้หลากหลายรูปแบบและหลายสาเหตุ ซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะของงาน โดยทั่วไปแล้วขั้นตอนในการแก้ปัญหา มีดังนี้

ตัวอย่าง	
๑. สังเกต	เตรียมวัตถุดิบมาไม่เพียงพอ
๒. วิเคราะห์	
๓. สร้างทางเลือก	
๔. ประเมินทางเลือก	
๕. วางแผนการทำงาน	
๖. ลงมือปฏิบัติงาน	
๗. ประเมินผลการปฏิบัติงาน	

๔ การเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงานด้วยความเสียสละ

การทำงานด้วยความเสียสละเป็นคุณธรรมสำคัญของการทำงานกลุ่ม เพราะแต่ละคนมีความคิดเห็นที่ต่างกัน ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในกลุ่ม ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน ดังนั้น ถ้าสมาชิกทุกคนมีเหตุผล เสียสละ มีคุณธรรม จริยธรรม มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ก็จะทำให้การทำงานกลุ่มนั้นประสบความสำเร็จ

๔.๑ ความสำคัญของลักษณะนิสัยในการทำงานด้วยความเสียสละ

ลักษณะนิสัยในการทำงานด้วยความเสียสละ ส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถสร้างชิ้นงาน หรือซ่อมแซมปรับปรุงแก้ไขชิ้นงานได้

ความสำคัญของการทำงานด้วยความเสียสละ คือ การทำงานที่มองเห็นผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน นอกจากนี้ ต้องไม่ทิ้งภาระงานให้กับคนหนึ่งคนใด แต่จะต้องร่วมมือทำจนสำเร็จ งานจึงจะมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีหลักการทำงานด้วยความเสียสละ ดังแผนภาพที่ ๑.๓

กล่าวได้ว่า ความเสียสละเป็นคุณธรรมหลักของการทำงานกลุ่ม หากสมาชิกในกลุ่มยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติจะทำให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

๔.๒ ประโยชน์ของการมีลักษณะนิสัยในการทำงานด้วยความเสียสละ

การมีลักษณะนิสัยในการทำงานด้วยความเสียสละ มีประโยชน์โดยตรงกับทุกคน และมีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน ช่วยเสริมสร้างให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เช่น

๑. เป็นทักษะพื้นฐานในการทำงานที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำงานต่อไป
๒. เป็นการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
๓. เป็นการขจัดปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทั้งระดับกลุ่มและบุคคล

๔. เป็นการเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันในสังคม ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

๕. เป็นพื้นฐานของการพัฒนาคนในสังคมให้มีความเสียสละ ซึ่งจะส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดีและอยู่ร่วมกันในชาติได้อย่างเป็นสุข

สรุป การทำงานเพื่อการดำรงชีวิตต้องมีทักษะกระบวนการในการทำงาน เพื่อทำงานอย่างเป็นขั้นตอน รู้จักวางแผนการทำงาน วิเคราะห์งาน ปฏิบัติงานตามแผน และเมื่อทำงานเสร็จจะต้องมีการประเมินผลงาน เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังทำให้ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม เสียสละ แก้ปัญหา ดังนั้น จึงนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันและงานในอนาคต

กิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

เรื่อง ทุกปัญหาแก้ได้ถ้าตั้งใจ

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ การสื่อสาร
✓ การคิด
✓ การใช้ทักษะชีวิต
○ การแก้ปัญหา
○ การใช้เทคโนโลยี

คำชี้แจง ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้

๑. แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๕ คน จากนั้นเลือกสถานการณ์กลุ่มละ ๑ สถานการณ์
สถานการณ์ที่ ๑ ครอบครัวของแก้วทำโฮมสเตย์ พบปัญหาการทิ้งขยะไว้ในโฮมสเตย์ แม้จะเตือนนักท่องเที่ยวแล้ว แต่ก็ไม่ลดลง จึงจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ส่งผลให้รายได้ลดลง
สถานการณ์ที่ ๒ ครอบครัวเตียงดาวทำไร่กาแฟ แต่เกิดปัญหาผลผลิตไม่เพียงพอต่อการส่งให้กับลูกค้า ลูกค้าจึงหันไปซื้อเมล็ดกาแฟจากไร่อื่นทำให้ยอดขายตก ประสบปัญหาขาดทุน
สถานการณ์ที่ ๓ สมศักดิ์เปิดร้านขายอาหารซีฟู้ด แต่ช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 (COVID 19) ทำให้ธุรกิจประสบปัญหาปัจจุบันเริ่มมีนักท่องเที่ยว แต่ยอดขายของร้านลดลง จนอาจต้องปิดกิจการ
๒. วิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานในการแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มและลักษณะนิสัยในการทำงานด้วยด้วยความเสียสละ แล้วร่วมกันแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
๓. ร่วมกันปฏิบัติงานกลุ่มตามกระบวนการแก้ปัญหา รวมทั้งให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ที่กลุ่มของตนเองได้รับมอบหมาย
๔. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มตนเองด้วยรูปแบบที่น่าสนใจตามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มหน้าชั้นเรียน เปิดโอกาสให้เพื่อน ๆ ในชั้นเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น
๕. นักเรียนในชั้นเรียนสรุปความรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วนำความรู้ที่ได้ทำเป็นคลิปวิดีโอความยาวไม่เกิน ๒ นาที เพื่อเผยแพร่ในโซเชียลมีเดีย